

Kaple Hradu Kámen je „nová“ od základů po střechu. Zchátralou památku zachránil nový majitel - Kraj Vysočina

4.8.2022 - Jitka Svatošová | Krajský úřad Kraje Vysočina

Podle hejtmana Kraje Vysočina Vítězslava Schreka, který se spolu s dalšími hosty účastnil slavnostní prohlídky kaple, se ruce řemeslníků a restaurátorů podepsaly na všech místech kaple, rekonstruovat a restaurovat bylo nutné téměř vše. „Kaple má novou střechu, byl vybudován vnější odvodňovací kanál a vnitřní větrací kanál po obvodu vnějšího zdiva kaple, zavedena byla nová elektroinstalace i zabezpečení,“ uvedl hejtman Vítězslav Schrek.

Z hlediska stavby trvala poměrně dlouhou dobu obnova západního štítu, a to především proto, že pozdější opravy mnohdy zcela překryly původní rozmanitost a profilaci Malovcovských štuků. „Z hlediska restaurování pak nejvíc času zabrala obnova lazur na stříbře, které jsou jako povrchová úprava na většině soch z doby Jana Kryštofa Malovce – šlo především o to nalézt správný postup, jak dané lazurování vytvářet. Téměř absolutní většina interiérového vybavení je originál. Doplnovaly se pouze zlomky plastik, které se nedochovaly a odpadlé štuky. V případě varhan bylo nezbytné vytvořit přesnou kopii některých částí nástroje, které byly natolik poškozené, že by znemožnily jeho plnou funkčnost,“ popisuje ředitel Muzea Vysočiny Pelhřimov Ondřej Hájek. Skříň varhanního nástroje vznikla pravděpodobně po polovině 18. století, nástroj samotný byl několikrát přestavován, původně byly varhany umístěny na kůru kostela sv. Jiřího ve Věžné. Na konci 19. století byl do Věžné pořízen nový nástroj, ten původní v roce 1891 odkoupili manželé Breuerovi, majitelé velkostatku a zámku Kámen a nechali jej osadit na kůr kaple. Rozsah nástroje je C - c3 krátká oktáva, 45 tónů. Dnes varhany rozeznívá především Petr Žák, hlavní varhaník Želivského kláštera.

Hlavní oltář, zasvěcený Panně Marii Bolestné, vznikl na konci 3. čtvrtiny 17. století. Stejně, jako zbytek kaple po přestavbě Janem Kryštofem Malovcem, byl podřízen raně baroknímu pohřebnímu rituálu a přesně vykalkulované světelné iluzi, která měla umocnit pocit pomíjivosti pozemských hodnot a prohloubit víru v Boha. Lazurované stříbro a zlato na oltáři bylo v přímém protikladu s matně černou architekturou oltáře a mohlo tak rozehrát mystickou hru odlesků, která umocňovala v divákovi pocit určitého duchovního odtržení od okolního reálného světa. „Bohužel pozdější úpravy kaple v polovině 18. století a na přelomu 19. a 20. století nevratně narušily původní koncepci a mystiku celého prostoru kaple včetně hlavního oltáře. Právě při prvních úpravách v polovině 18. století vznikly i oba dva boční oltáře a kazatelna, byly vytvořeny z Malovcova castra doloris – katafalku, které stálo uprostřed kaple, díky tomu jsme dnes schopni alespoň částečně zrekonstruovat podobu této důležité součásti Malovcovského pohřebního rituálu,“ pokračuje Hájek.

Hrobka byla pouze vyčištěna a opraven jižní větrací otvor – naši předci budovaly hrobky a další v jílovém loži, to samo o sobě zamezovalo masivnímu průsaku spodních vod, protože vlhkost v kryptě kaple je standardní. Má se za to, že jílové lože není porušené, z tohoto důvodu nebyly v hrobce provedeny žádné další zásahy. V kryptě je připraveno 12 rakviček (délka 0,7 m) opatřených štítky se jmény a datací jednotlivých zemřelých. V tuto chvíli jsou ostatky všech 12 osob uloženy v depozitáři Muzea Vysočiny Jihlava, kde se dokončuje zpracování nálezů z průzkumu hrobky. „Na podzim budou ostatky pietně uloženy zpět do krypty. Hrobka nebude nikdy přístupná, znemožňuje to způsob uložení rakví a zároveň není nikterak atraktivní. Jedná se o prostou obdélnou místnost s cihelnou valenou klenbou. Hrobka je zcela prostá, bez jakéhokoliv zdobení či výmalby s udusanou hliněnou podlahou,“ prozradil náměstek hejtmana Roman Fabeš. Jednotlivé rakve ležely v hrobce na

dřevěných trámech, byly naskládány po obvodu stěn hlavou směrem k východu. „Dle průzkumu víme, že pravděpodobně dětské rakve ležely na rakvích dospělých. Rakev zakladatele hrobky Jana Kryštofa Malovce ležela v severovýchodním rohu hrobky. Polovinu ostatků tvoří dospělí a polovinu děti, nejmladším dítětem byla Marie Alžběta Baullerová z Hohenburgu, která se dožila pouhých 23 dní, nejstarší pak byla Marie Veronika Malovcová rozená Švihovská z Rýzemberka, druhá manželka zakladatele hrobky, která se dožila 77 let. Pokud je kostra nebožtíka dostatečně zachovalá a zemřel na nemoc, či zranění, které na ní zanechalo nějaké stopy, mohou antropologové určit pravděpodobnou příčinu smrti,“ popisuje Ondřej Hájek.

Kaple Panny Marie Bolestné byla vždy nedílnou součástí širšího okolí Hradu Kámen. Po 345 letech prošla nezbytnou rekonstrukcí, na kterou by byli Malovcové jistě hrdí, v každém případě ji zachránila. Kraj Vysočina, jako majitel hradu i kaple, připravuje na další roky generální opravu samotného hradu včetně nových expozic věnovaných především představení historie jednostopých motorových vozidel a usiluje o získání dotačních prostředků pro tuto akci z fondů Evropské unie. Hrad bude po dobu rekonstrukce veřejnosti uzavřen. Během stavebních úprav hradu by mělo být dokončeno i návštěvnické centrum v areálu hradního parku, jehož projekt byl přepracován s ohledem na mimořádný archeologický nález studny, opěrné zdi a torza původních základů. Tyto nálezy budou prezentovány veřejnosti v prostorách centra.

V loňském roce navštívilo Hrad Kámen 29,6 tisíc návštěvníků, což v porovnání s předchozími sezónami představovalo nárůst o 47%. Zájem o Hrad Kámen tak přeskočil v zájmu o prohlídky i návštěvnický atraktivní Zámek Telč nebo Poutní kostel Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Obě památky zapsané na seznam UNESCO však v loňském roce procházely rekonstrukcí.

https://www.kr-vysocina.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id=4114931&id_org=450008